

Izhaja vsak četrtek
in volja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom

za celo leto 3 gld. — kr.

pet leta 1 „ 60 „

četrt leta — „ 80 „

Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Doležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamezne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rekopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kaj pričakujejo nemški in magjarski prusaki od Bismarka.

Jud je drzna stvar. Pokaži devetkrat dveri židovskemu barantaču, desetokrat ti bo ponudil svoje blago. Jednako drzni so Abrahamovi sinovi kot pisarji liberalnih nemško-magjarskih listov ali novin. Kakor da bi razven liberalnih Nemcev in Magjarov in jihovih Judov živa krščanska duša v Avstriji ne imela kaj črhnoti, pišejo in ukazujejo, kako se imamo pred Bismarkom na tla zgruditi, se ga oklenoti in storiti vse, kar bo on zahteval. Od njega bi naj pričakovali rešenja iz vseh naših domačih in zunanjih težav.

Najprville tirjajo in pričakujejo ove baže listi, naj Bismark nekaj stori, da bo liberalno gospodstvo Nemcev in Magjarov v Avstriji zavarovano na vse veke vekov. Dalje pričakujejo in svetujejo, naj bi stopilo naše cesarstvo v colninsko zavezo z Nemčijo, naj bi skupno zaprli meje in pobirali jednako colnino od tujega blaga, doma pa bi prusko-nemško blago k nam, a naše v Nemčijo naj se slobodno ali vsaj proti neznatnej colnini prevažalo. Za divjega Turka še liberalci vedno gorijo in zato tudi pišejo za zvezo z Nemčijo in Anglijo proti vsem sovražnikom sultanovim. Svetujejo, naj bi tedaj, kedar bi sultanu za kožo šlo, naši vojaki hiteli na pomoč, zasedli Srbijo, Črnogoro, Bolgarijo in Albanijo. Kedar bi pa Bismark hotel kresniti po Francozih ali Rusih, tedaj bi naj mi njemu pomagali. Tako, pravijo, je še mogoče Slovane po vsej Evropi potlačiti in doseči, da se bodo dali mirno ponemčiti, pomagjariti in poturčiti.

Človek bi se za take sanjarije ne zmenil veliko. Ali pozabiti ne smemo, da je upliv ovih novin žali Bog le premogočen. Večina izobraženec v Avstriji jih prebira vsaki den, erplje iz njih vso svojo duševno hrano, se da po njih motiti in časih jako bedasto za nos voditi. Zato pa imajo nemški in magjarski konservativni, posebno pa slovanski listi tem bolj poudarjati svoje stališče. Mi rečemo tedaj: Bog nas varuj Bismarka, jegovih ponudeb in liberalnih nemško-magjarskih na-

svetov. Ti nam niso samo neumni, ampak tudi za obstanek Avstrije nevarni. Colninska zaveza bila bi le Magjarom na korist, drugim na škodo in prvi korak do državne odvisnosti našega cesarstva od Nemčije. Avstrijski Slovani hočemo neodvisno Avstrijo ter ostanemo vselej zvesti svojemu cesarju iz prenzvišene hiše habsburške. Mi ne tirjamo nič, kar bi žalilo nemško ali magjarsko narodnost, a za sebe zahtevamo jednakih pravic, ker nosimo jednaka bremena. Mi ne gorimo ne za Bismarka, ne za turškega sultana pa tudi ne želimo vojske ne proti Rusom, ne proti Francozom, pač pa želimo, da bi doma brž otresli nemško-magjarski liberalizem in po znižanih dačah leži in boljše shajali, kakor sedaj!

Družba sv. Mohorja in jene knjige za l. 1879.

Med vesele prikazni cerkvenega pa tudi narodnega življenja radostni uvrstimo uspešno delovanje prekornostne družbe sv. Mohorja. Ravno razposlane knjige za l. 1879. opravičujejo navedene besede. Za eden goldinar prejel je vsak družbenik 5 knjig, ki bi se brez združenja težko zamogle dobiti za 4 gld.

1. Koledar za prestopno leto 1880. Iz njega poizvemo, kako se je število družbenikov zadnje leto pomnožilo za 921 udov. Vseh je bilo 25.333. Ljubljanska škofija stopila je s 9673 udov na prvo mesto. Prav tako. Središča slovenskih pokrajin spodobi se tako! Za njo pridejo Lavantinska s 8254, Goriška s 2930, Krška s 2469, Trst-Koperska s 1473, Sekovska s 144, Zagrebačka s 127, Somboteljska s 117, Senjska s 93, Poreška s 17, Videmska (na Italijanskem) z 11 udov. Družbinih dohodkov bilo je 27.411 gld. stroškov pa 27.393 tako, da se je do 17 gld. vse porabilo. Dostmrtnih udov, ki plačajo enkrat za vselej 15 gld. ali dvakrat po 8 gld., pristopilo je 16. Matici je prirastlo tako 241 gld. ter iznaša jena svota sedaj 15.603 gld. Denar je obrestinosno založen na družbinej hiši in tiskarni. 2. Slovenski Goffine ali razlaganje cerkvenega leta. Koristna

knjiga izbaja sedaj v drugem natisu, kojega nam je vrlo popravil in predelal č. g. Lambert Ferčnik, dekan v Žabnicah na Koroškem. Letos je bil izdan II. snopič. 3) Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. Spisal Josip Staré, kr. profesor višje realke v Zagrebu. G. Staré piše čem dalje tem boljše. Slovenščina njegova je priprosta, jasna, gladka, pravilna. Izdani VI. snopič dopripoveda vsaj deloma najvažnejše dogodke srednjega veka. Jako zanimivo popisano je življenje Rudolfa Habsburškega, potem zgodovina francoska in angleška. 4) Šmar(ij)nice naše ljube Gospé presvetega Srca. Spisal Janez Volčič, znani spisovatelj pobožnih knjig na Kranjskem. Ove Šmarijnice se bodo mesenca maja 1880 gotovo po vsem Slovenskem rabile. Kdor si knjigo da zvezati, dobi lep molitvenik. 5) Slovenski spisovnik, svetovalec v vseh pisarskih opravilih. Te knjige smo Slovenci močno potrebni in moramo družbej pa tudi pisatelju g. Andreju Praprotniku vsi hvaležni biti, da se je precej v prvem natisu tako dobro sestavljena izdala. Da bo njo treba v par letih zopet natisniti, o tem ni dvomiti. Treba jo bo popraviti in povekšati, ker Slovenci bodemo tako dolgo tirjali, dokler ne dosežemo slovenskega uradovanja pri naših gosposkah, in v ta namen nam je spisovnika neobhodno treba. Župani slovenski bodo veliko porabnega, vsi mnogo koristnega, in sedanje dni vedeti potrebnega, v tej knjigi našli. Svetovati je, da se knjiga brž da zvezati. Škoda, da knjigi ni pridjan imenik dotičnih nemških in iz latinščine vzetih izrazov, ki so sedaj v uradib itd. navadni in toraj obče, tudi slovenskim županom, najbolj znani, n. pr. Einantwortung, amortizacija itd. S pomočjo takega imenika bi zamogel vsak, tudi slovenščine menje vešč, dotično reč najti v knjigi. Vsakako bo knjiga veliko, veliko koristila.

Za drugo leto pripravlja odbor slavne družbe sv. Mohorjeve te-le knjige: 1) Slovenski Goffine, III. snopič; 2) Cerkvena pesmarica. Po priredbi Cecilijinega društva v Ljubljani bode „cerkvena pesmarica“ obsegala najboljše izbrane cerkvene pesmi, kakor jih poje priprosti narod pri božji službi, in druge, ki so jih zložili razni skladatelji, z notami za eden in dva glasova. Pesmam bodo sledile navadne molitve pri sv. meši, popoldanskej službi božji itd. tako, da bode „pesmarica“ ob enem molitvenik; 3) Občna zgodovina, VII. snopič; 4) Škodljive domače živali s podobami. Spisatelj je g. prof. F. Erjavec. Namen tej knjigi je seznaniti menj izobražene gospodarje s škodljivimi živali tako, da iz opisa lahko izpozna škodljivca in da v knjigi najde vse, kar bi ga utegnulo zanimati, kako se n. pr. škodljivec plodi in kako ga je moč zatreti itd. 5) Slovenske večernice, XXXV. zvezek. Prinesejo „životopis dr. Janeza Bleiweisa“ v spomin na njegovo 70-letnico, zanimivo Jurčičevo povest: „Ponarejeni bankovci“ itd. 6) Koledar za l. 1881. Nabiranje

družbenikov se lahko brž začne in sklene z zadnjim dnevom mesenca februarja 1880. Letnina je 1 fl. Kdor res svojo slovensko narodnost ljubi, širjenje zdrave omike in pravega napredka Slovincem iz srca želi, ta bo k tej čestitej in blagonosnej družbi pristopil in jo vsestranski podpiral. Zraven naših časopisov je družba sv. Mohorjeva naše najkrepkejše, najzdatniše sredstvo za širjenje in utvrdivanje narodne prosvete. Podpirajmo, širimo jo!

Sv. Mohorjeva družba je plod Slomšekove ljubezni do slovenskih rojakov. Ona ima svoj sedež v Celovcu na Koroškem, na skrajni meji slovenstva, pa vsakako še na tleh, kder so nek-daj stolovali gorotanski vojvode slovenski: Vladub, Karast, Kajtimar, skoro edini, čijih imena nam je zgodovina ohranila. Odbor šteje 9 mož: dr. Val. Müller, prošt krške stolne cerkve so vodja, Andr. Einšpieler podvodja in blagajnik, Lambert Einšpieler tajnik; odborniki so: Andrej Alijančič, stolni dekan, Vincencij Borštner, gimn. profesor, Šimen Janežič, nadporočnik, dr. Valentin Nemes profesor bogoslovja, B. K. Rosbaher, trgovec in Andrej Wieser, kaplan pri stolnej cerkvi. To so imena čestitih mož, ki nam tako srečno, uspešno in blagonosno vodijo družbo sv. Mohorjevo. Hvala in slava jim!

Gospodarske stvari.

Kostanj (Castanea vesca). Njegova prireja in koristnost.

M. Za spodnje Štajersko je kostanj zelo imenitno drevo. Njegov cvet daje bučelam obilno pašo, sad njegov je okusna zdrava jed, ki trpi noter do pusta, listje daje izvrstno nastelj in les je neprecenljiv za sodarje, tesarje, mizarje in druge rokodelce. Kostanja je več sort, ki se po semenu in požlahtovanji zarezati dajo. V mrzlih krajih je sad večjidelj drobičen, v toplejših pa znatno debelejši. Zato jih razločujemo: 1. Drobički kostanj. To je bolj divja sorta, ki se po lesih tam nahaja, kjer se kostanjevo drevo na debelo prireja, n. pr. na Nemškem v nekterih krajih, kakor na Gorskem cesti, Gozdni gori, Renkovi dolini in na Perunovi gori. 2. Rano zreli kostanj. Bolj drobni sad, ki se po vseh kostanjevih zasadih vendar pa manj pogosto nahaja. 3. Navadni kostanj. Srednje debeli sad, ki je navadno po slovenskem Štajerskem najti. 4. Debeli kostanj ali laški kostanj ali maroni. Ta sorta se nahaja po Slovenskem, najbolj pa po Laškem, od koder jo v razna mesta na prodaj privvažajo. Med laškimi maroni se pa prodaja tudi marsikteri debeli kostanj, ki je na Slovenski zemlji prirastel in ki se gledé debelosti in dobrote na stran svojega laškega brata brez vse skrbi postaviti sme. Tudi po južnem Francoskem in sem ter tje po Nemškem se nahajajo celi gozdi tega žlahtnega sadu. Ob